

Tab.1: Kmitočtová pásma pro rozhlasové a TV vysílání

Název kmitočtového pásma	Označení	kmitočtové pásmo [MHz]	Označení kanálů
Dlouhé vlny	DV	0,150 – 0,285	
střední vlny	SV	0,524 – 1,605	
velmi krátké vlny	VKV FM I	66,0 – 73,0	
velmi krátké vlny	VKV FM II	87,50 – 108,0	
I. televizní pásmo	TV I	48,5 – 66,0	C1,C2
II. televizní pásmo	TV II	76,0 – 100,0	C3 – C5
III. televizní pásmo	TV III	174,0 – 230,0	C6 – C12
IV. televizní pásmo	TV IV	470,0 – 622,0	C21 – C39
V. televizní pásmo	TV V	622,0 – 862,0	C40 – C69
I. pásmo CATV	USB	105,0 – 174,0	S1 – S10
II. pásmo CATV	OSB	230,0 – 300,0	S11 – S20
III. pásmo CATV	ESB	302,0 – 470,0	S21 – S41
Družicová televize	Ku1 PDS	10950 – 11670	40 kanálů
Družicová televize	Ku3 RDS	11700 – 12500	40 kanálů
Družicová televize	Ku5 PDS	12500 – 12750	
Družicová televize	Ka1 PDS	17700 – 20200	Experiment
Družicová televize	Ka3 RDS	22500 – 23000	Experiment
MMDS a další služby		40500 - 42500	

Tab.2: Rozdělení televizních kanálů dle TV normy CCIR D/K (speciální kanály pro kabelovou televizi USB, OSB, ESB, odpovídají normě CCIR B/G)

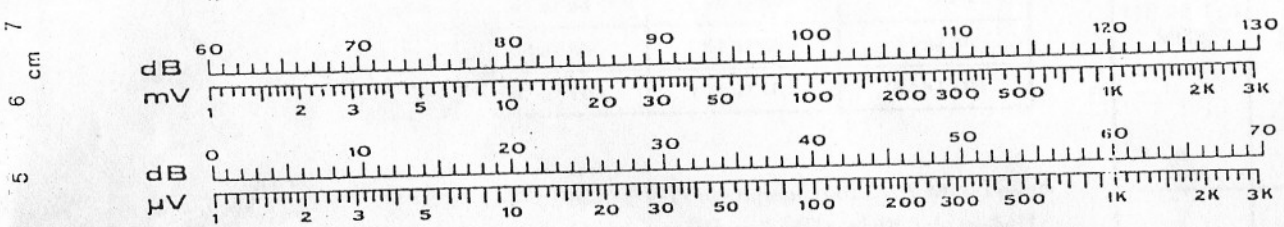
pásmo	kanál	f_{n0} [MHz]	f_{nz} [MHz]	Pásmo	kanál	f_{n0} [MHz]	f_{nz} [MHz]	pásmo	kanál	f_{n0} [MHz]	f_{nz} [MHz]
I.	C1	49,75	56,25	ESB	S24	327,25	332,75	V.	C38	607,25	613,75
	C2	59,25	65,75		S25	335,25	340,75		C39	615,25	621,75
II.	C3	77,25	83,75		S26	343,25	348,75		C40	623,25	629,75
	C4	85,25	91,75		S27	351,25	356,75		C41	631,25	637,75
	C5	93,25	99,75		S28	359,25	364,75		C42	639,25	645,75
USB	S1	105,25	110,75		S29	367,25	372,75		C43	647,25	653,75
	S2	112,25	117,75		S30	375,25	380,75		C44	655,25	661,75
	S3	119,25	124,75		S31	383,25	388,75		C45	663,25	669,75
	S4	126,25	131,75		S32	391,25	396,75		C46	671,25	677,75
	S5	133,25	138,75		S33	399,25	404,75		C47	679,25	685,75
	S6	140,25	145,75	S34	407,25	412,75	C48		687,25	693,75	
	S7	147,25	152,75	S35	415,25	420,75	C49		695,25	701,75	
	S8	154,25	159,75	S36	423,25	428,75	C50		703,25	709,75	
	S9	161,25	166,75	S37	431,25	436,75	C51		711,25	717,75	
	S10	168,25	173,75	S38	439,25	444,75	C52		719,25	725,75	
III.	C6	175,25	181,75	S39	447,25	452,75	C53		727,25	733,75	
	C7	183,25	189,75	S40	455,25	460,75	C54		735,25	741,75	
	C8	191,25	197,75	S41	463,25	468,75	C55		743,25	749,75	
	C9	199,25	205,75	C21	471,25	477,75	C56		751,25	757,75	
	C10	207,25	213,75	C22	479,25	485,75	C57		759,25	765,75	
	C11	215,25	221,75	C23	487,25	493,75	C58		767,25	773,75	
OSB	C12	223,25	229,75	C24	495,25	501,75	C59		775,25	781,75	
	S11	231,25	236,75	C25	503,25	509,75	C60		783,25	789,75	
	S12	238,25	243,75	C26	511,25	517,75	C61		791,25	797,75	
	S13	245,25	250,75	C27	519,25	525,75	C62		799,25	805,75	
	S14	252,25	257,75	C28	527,25	533,75	C63		807,25	813,75	
	S15	259,25	264,75	C29	535,25	541,75	C64		815,25	821,75	
	S16	266,25	271,75	C30	543,25	549,75	C65		823,25	829,75	
	S17	273,25	278,75	C31	551,25	557,75	C66		831,25	837,75	
	S18	280,25	285,75	C32	559,25	565,75	C67		839,25	845,75	
	S19	287,25	292,75	C33	567,25	573,75	C68	847,25	853,75		
ESB	S20	294,25	299,75	C34	575,25	581,75	C69	855,25	861,75		
	S21	303,25	308,75	C35	583,25	589,75	:	v ČR nevyužíváno			
	S22	311,25	316,75	C36	591,25	597,75	:				
	S23	319,25	324,75	C37	599,25	605,75	C81				

bands	ch	channel frequency MHz	picture carrier MHz	sound carrier MHz	
VHF sb	2	47...54	48.25	53.75	
	4	54...61	55.25	60.75	
	4	61...68	62.25	67.75	
VHF mid band	S1	104...111	105.25	110.75	
	S2	111...118	112.25	117.75	
	S3	118...125	119.25	124.75	
	S4	125...132	126.25	131.75	
	S5	132...139	133.25	138.75	
	S6	139...146	140.25	145.75	
	S7	146...153	147.25	152.75	
	S8	153...160	154.25	159.75	
	S9	160...167	161.25	166.75	
	S10	167...174	168.25	173.75	
III	5	174...181	175.25	180.75	
	6	181...188	182.25	187.75	
	7	188...195	189.25	194.75	
	8	195...202	196.25	201.75	
	9	202...209	203.25	208.75	
	10	209...216	210.25	215.75	
	11	216...223	217.25	222.75	
	12	223...230	224.25	229.75	
	VHF super band	S11	230...237	231.25	236.75
		S12	237...244	238.25	243.75
		S13	244...251	245.25	250.75
		S14	251...258	252.25	257.75
S15		258...265	259.25	264.75	
S16		265...272	266.25	271.75	
S17		272...279	273.25	278.75	

UNAOHM

B

TV bands	ch	channel frequency MHz	picture carrier MHz	sound carrier MHz	sound carrier L'	TV bands	ch	channel frequency MHz	picture carrier MHz	sound carrier MHz	sound carrier L'	TV bands	ch	channel frequency MHz	picture carrier MHz	sound carrier MHz	sound carrier L'
IV	21	470...478	471.25	476.75	477.75	V	38	606...614	607.25	612.75	613.75	V	57	758...766	759.25	764.75	765.75
	22	478...486	479.25	484.75	485.75		39	614...622	615.25	620.75	621.75		58	766...774	767.25	772.75	773.75
	23	486...494	487.25	492.75	493.75		40	622...630	623.25	628.75	629.75		59	774...782	775.25	780.75	781.75
	24	494...502	495.25	500.75	501.75		41	630...638	631.25	636.75	637.75		60	782...790	783.25	788.75	789.75
	25	502...510	503.25	508.75	509.75		42	638...646	639.25	644.75	645.75		61	790...798	791.25	796.75	797.75
	26	510...518	511.25	516.75	517.75		43	646...654	647.25	652.75	653.75		62	798...806	799.25	804.75	805.75
	27	518...526	519.25	524.75	525.75		44	654...662	655.25	660.75	661.75		63	806...814	807.25	812.75	813.75
	28	526...534	527.25	532.75	533.75		45	662...670	663.25	668.75	669.75		64	814...822	815.25	820.75	821.75
	29	534...542	535.25	540.75	541.75		46	670...678	671.25	676.75	677.75		65	822...830	823.25	828.75	829.75
	30	542...550	543.25	548.75	549.75		47	678...686	679.25	684.75	685.75		66	830...838	831.25	836.75	837.75
	31	550...558	551.25	556.75	557.75		48	686...694	687.25	692.75	693.75		67	838...846	839.25	844.75	845.75
	32	558...566	559.25	564.75	565.75		49	694...702	695.25	700.75	701.75		68	846...854	847.25	852.75	853.75
	33	566...574	567.25	572.75	573.75		50	702...710	703.25	708.75	709.75		69	854...862	855.25	860.75	861.75
	34	574...582	575.25	580.75	581.75		51	710...718	711.25	716.75	717.75		III France L	1	174.75...182.75	176.0	182.50
	35	582...590	583.25	588.75	589.75		52	718...726	719.25	724.75	725.75			2	182.75...190.75	184.0	190.50
	36	590...598	591.25	596.75	597.75		53	726...734	727.25	732.75	733.75			3	190.75...198.75	192.0	198.50
	37	598...606	599.25	604.75	605.75		54	734...742	735.25	740.75	741.75			4	198.75...206.75	200.0	206.50
							55	742...750	743.25	748.75	749.75			5	206.75...214.75	208.0	214.50
							56	750...758	751.25	756.75	757.75			6	214.75...222.75	216.0	222.50

UNAOHM

CH	VC MHz	CH	VC MHz
A	53.75	S29	367.25
B	62.25	S30	375.25
C	82.25	S31	383.25
D	82.25	S32	391.25
E	183.75	S33	399.25
F	192.25	S34	407.25
G	201.25	S35	415.25
H	210.25	S36	423.25
H1	217.25	S37	431.25
H2	224.25	S38	439.25
		S39	447.25
		S40	455.25
		S41	463.25
FRANCE (L)			
1	176.00	21	471.25
2	184.00	22	479.25
3	192.00	23	487.25
4	200.00	24	495.25
5	208.00	25	503.25
6	216.00	26	511.25
7	224.25	27	519.25
8	232.50	28	527.25
9	240.75	29	535.25
10	249.00	30	543.25
11	257.25	31	551.25
12	265.50	32	559.25
		33	567.25
		34	575.25
		35	583.25
		36	591.25
		37	599.25
		38	607.25
		39	615.25
		40	623.25
S1	105.25	41	631.25
S2	112.25	42	639.25
S3	119.25	43	647.25
S4	126.25	44	655.25
S5	133.25	45	663.25
S6	140.25	46	671.25
S7	147.25	47	679.25
S8	154.25	48	687.25
S9	161.25	49	695.25
S10	168.25	50	703.25
		51	711.25
S11	231.25	52	719.25
S12	238.25	53	727.25
S13	245.25	54	735.25
S14	252.25	55	743.25
S15	259.25	56	751.25
S16	266.25	57	759.25
S17	273.25	58	767.25
S18	280.25	59	775.25
S19	287.25	60	783.25
S20	294.25	61	791.25
		62	799.25
S21	302.25	63	807.25
S22	310.25	64	815.25
S23	318.25	65	823.25
S24	326.25	66	831.25
S25	334.25	67	839.25
S26	342.25	68	847.25
S27	350.25	69	855.25

SC - VC = +5.5 MHz B/G
 SC - VC = +6.0 MHz I
 SC - VC = +6.5 MHz L
 SC - VC = +6.5 MHz D/K

7
6 cm
5
4
3
2
1

TELEVIZNÍ SOUSTAVY

Ing. Jiří Nedvěď

Pokroky v elektronice a progresivní výrobní technologie umožnily značně zdokonalit televizní techniku. Zavedení digitální techniky do zpracování signálu, zejména využití pamětí s kapacitou pro zdigitalizovaný signál televizního řádku až snímku umožňuje plně využít toho, co současné televizní soustavy mohou poskytnout, ať již jde o kvalitu obrazu nebo zvuku. Stal se proto aktuální vývoj nové soustavy, která by posunula možnosti rozlišení a kvalitu obrazu na úroveň filmu 35 mm.

Vzhledem k tomu, že TV spotřební elektronika tvoří významnou část trhu, je pochopitelný zájem průmyslových společností na vývoji progresivní TV techniky, která by jim zajistila výhodný odbyt výrobků a boj o ovládnutí trhu se promítá i do procesu volby nových soustav. Na jedné straně je zřejmá účelnost zavedení jednotné světové soustavy, na druhé straně však žádná soustava nemůže splnit specifické požadavky, vyplývající z postupného přechodu ze všech stávajících soustav. Zopakujme si stručně vývoj a základní principy současných soustav.

Vývoj a přehled televizních norem

Přibližně před 35 lety začalo v ČSSR televizní vysílání. V té době bylo již zavedeno v řadě zemí, a to často v různých nor-

mách, které však vycházely ze společných principů: rozklad obrazu na řádky a postupné zobrazení lichých a sudých řádků ve dvou následujících snímcích, aby se vyhovělo požadavkům vyplývajícím z fyziologie vidění a nebylo zapotřebí extrémně širokého pásma.

K ostrému vnímání obrazu je třeba přenášet jednotlivé snímky s kmitočtem vyšším než 12 Hz. Aby obraz neblíkal, je třeba opakovací kmitočet vyšší než 50 Hz. Z technických hledisek bylo výhodné synchronizovat obraz kmitočtem elektrické síle, aby vzhlédnutí napájecího napětí obvodů televizního přijímače (či magnetické pole síťového transformátoru) nezpůsobovalo pohyblivé deformace obrazu, které jsou nepříjemnější než statické. Ve světě se používaly a používají dva kmitočty snímkového rozkladu, 60 a 50 Hz, podle zavedení síťového kmitočtu. V normách se síťovým kmitočtem 60 Hz (mimo normy proponované pro televizi s velkou

rozlišovací schopností) se obraz skládá z 525 řádků a v normách se síťovým kmitočtem 50 Hz 625 řádků. Vysílání se 405 a 819 řádky, zavedené v některých evropských zemích, bylo postupně zrušeno.

Další rozdíly mezi normami jsou dány šířkou pásma vyhrazenou pro přenos obrazu, což také vede k rozdílným kmitočtům nosné vlny zvuku. Mimo to existují rozdíly ve způsobu modulace obrazu i zvuku (Francie – viz tab. 1.). Podle většího norem se zvuk přenáší kmitočtově modulovanou nosnou vlnou zvuku, ale norma L užívaná ve Francii používá amplitudovou modulaci.

Po druhé světové válce se začalo intenzivně pracovat na zavedení barevné televize. Problém ovšem představovalo již zavedené černobílé vysílání, které je nutno respektovat v návrhu systému barevné televize, protože v přechodném období bylo nutné využívat stávající „černobílá“ zařízení, a to především přijímače. Systém, který splňoval požadavek slučitelnosti s normou pro černobílé vysílání, byl vypracován v USA v r. 1948. Nese označení NTSC podle komise – National Television System Committee – která systémem zavedla.

Soustava NTSC je velmi propracovaná, což jí zajistilo velmi dlouhou dobu života i možnosti dalšího zdokonalení. Vycházeli z ní i tvůrci soustav zavedených později, především v Evropě. Využívá řady vědeckých poznatků barevného vidění. Vychází z poznatku, že vjemu světa prakticky všech

Tab. 1. Normy černobílé televize

Norma	B/G CCIR	D/K OIRT	H Belgie	I V. Británie	K1 Franc. území	L Francie	M FCC	N Již. Amerika
Kmitočtové oblasti	VHF UHF	VHF UHF	UHF	VHF UHF	VHF UHF	VHF UHF	VHF UHF	VHF UHF
Počet řádků obrazu	625	625	625	625	625	625	525	525
Snímkový kmitočet [Hz]	50	50	50	50	50	50	60	50
Řádkový kmitočet [Hz]	15625	15625	15625	15625	15625	15625	15750	15625
Trvání řádkového synchr. impulsu [μs]	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	5 (4,7) ¹⁾	5
Trvání řádkového zatemňovacího impulsu [μs]	12	12	12	12	12	12	10,8 (11) ¹⁾	10,9
Předstih řádkového zatemňovacího impulsu [μs]	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,9 (1,75) ¹⁾	1,9
Trvání snímkového zatemňovacího impulsu [řádků]	25	25	25	25	25	25	19 ... 21	19 ... 25
Šířka pásma obrazového signálu [MHz]	5	6	5	5,5	6	6	4,2	4,2
Šířka v1 kanálu [MHz]	7(B)8(G)	8	8	8	8	8	6	6
Odstup nosné vlny zvuku [MHz]	+5,5 +5,74 ⁴⁾	+6,5	+5,5	+6	+6,5	+6,5	+4,5	+4,5
Šířka omezeného postranního pásma [MHz]	0,75	0,75	1,25+	1,25	1,25	1,25	0,75	0,75
Vzdálenost nosné vlny od kraje kanálu [MHz]	+1,25	+1,25	+1,25	+1,25	+1,25	+1,25	+1,25	+1,25
V1 – úroveň synchr. impulsu [%]	100	100	100	100	100	6	100	100
V1 – úroveň bílé [%]	10	12,5	10	20	10	100 (110) ¹⁾	10	10
V1 – úroveň zatemňovacích impulsů [%]	73	75	75	76	75	30	75	75
Způsob modulace obrazu	C3F neg.	C3F neg.	C3F neg.	C3F neg.	C3F neg.	C3F pos.	C3F neg.	C3F neg.
Způsob modulace zvuku	F3E F3EH ⁴⁾	F3E	F3E	F3E	F3E	A3E	F3E	F3E
Zdvih kmitočtu [kHz]	±50	±50	±50	±50	±50	–	±25	±25
Preemfáze [μs]	50	50	50	50	50	–	75	75
Poměr výkonu nosné vlny obrazu a zvuku	10:1 ... 20:1 ²⁾ 20:1:0,2 ⁴⁾	10:1 ... 5:1	5:1 ... 10:1	5:1	10:1	10:1	10:1 ... 5:1 ³⁾	10:1 ... 5:1

1) Při přenosu NTSC nebo SECAM

2) zavedeno v NSR

3) v Japonsku 6,7:1 a 2,9:1

4) při dvoukanálovém zvukovém přenosu v NSR

Tabulka II Hlavní údaje o televizních normách; DSB = obě postranní pásma

Norma	Počet řádků	Počet pulsů	Šířka kanálu [MHz]	Šířka pásma obrazového signálu [MHz]	Vzdálenost mezi nosnou frekvencí obrazu a zvuku [MHz]	Omezení postranního pásma [MHz]	Barvosná frekvence SECAM S PAL P NTSC N [MHz]	Modulace obrazu	Modulace zvuku FM/zdvih [kHz]	Příklad užívání
[] - již se nepoužívá										
[A]	405	50	5	3	-3,5	0,75	—	pozitivní	AM	dříve: Velká Británie
B	625	50	7	5	-5,5/5,742	0,75	4,43 P 4,406 S 4,25 S	negativní	FM 30	západní Evropa, SSSR
C	625	50	7	5	-5,5	0,75	4,43 P	pozitivní	AM	Lucembursko
D	625	50	8	6	-6,5/6,258	0,75	4,406 S 4,25 S 4,43 P	negativní	FM 30	ČR, bývalý SSSR, ČSFR
[E]	819	50	13,15	10,6	±11,15	2,0	—	pozitivní	AM	dříve: Francie
[F]	819	50	7	5	-5,5	0,75	—	pozitivní	AM	dříve: Belgie
G	625	50	8	5	+5,5/5,742	0,75	4,43 P 4,406 S 4,25 S	negativní	FM 30	západní Evropa, Slovensko
H	625	50	8	5	-5,5	1,25	4,43 P	negativní	FM 30	Belgie UHF
I	625	50	8	5,5	+6	1,25	4,43 P	negativní	FM 30	Velká Británie
K	625	50	8	6	+6,5/6,258	0,75	4,406 S 4,25 S	negativní	FM 30	ČR, bývalý SSSR
K'	625	50	8	6	+6,5	1,25	4,406 S 4,25 S	negativní	FM 50	bývalé francouzské kolonie
L ¹ L	625	50	8	6	-6,5 I. pásmo +6,5 III. až V.	1,25	4,406 S 4,25 S	pozitivní	AM DSB	Francie
M	525	60	6	4,2	+4,5	0,75	3,576 N	negativní	FM 25	USA, Japonsko
N	625	50	6	4,2	+4,5	0,75	3,582 P	negativní	FM 25	částečně jižní Amerika

Tab. 2. Soustavy barevné televize

Soustava:	NTSC	B, G, H	PAL		SECAM
Norma:	M		I	M	N
					B, G, H D, K, K1 L
Jasový signál	$E'_y = 0,3E'_R + 0,59E'_G + 0,114E'_B$				
Rozdílové signály barev	$E'_R = -0,27(E'_B - E'_G) + 0,74(E'_R - E'_y)$ $E'_G = 0,41(E'_B - E'_y) + 0,48(E'_R - E'_y)$		$E'_R = 0,493(E'_B - E'_y)$ $E'_G = 0,877(E'_B - E'_y)$		$D'_R = -1,9(E'_R - E'_y)$ $D'_B = 1,5(E'_B - E'_y)$
Korekce rozdílových signálů barev	-				$A = \frac{1 + j \frac{f_n}{85}}{1 + j \frac{f_n}{255}}$ (v kHz) $D'_R = A \cdot D'_R$, $D'_B = A \cdot D'_B$
Úplný barevný signál	$E'_u = E'_y + E'_R(\cos \omega_B t + 33^\circ)$ $E'_o = E'_y(\sin \omega_B t \pm 33^\circ)$		$E'_u = E'_y + E'_R \sin \omega_B t + E'_G \cos \omega_B t$		$E'_u = E'_y + G \cos 2x (R + D' + B \Delta f_{ob})$ $E'_y + G \cos 2x (G + D' + B \Delta f_{ob})$ $G =$ funkce f_n a f_{ob} ; viz ampl. nosné vlny barev
Způsob modulace	kvadrurní amplitudová modulace s połačenou nosnou vlnou				kmitočtová modulace
Řádkový kmitočet f_H	15 734,264 ± 0,05 Hz	15 625 ± 0,016 Hz	15 734,264 ± 0,05 Hz	15 625 ± 0,016 Hz	15 625 ± 0,16 Hz
Snímkový kmitočet	59,94 Hz	50 Hz	59,94 Hz	50 Hz	50 Hz
Kmitočet nosné vlny barev	3 579 545 ± 10 Hz	4 433 618,75 ± 5 Hz	4 433 618,75 ± 1 Hz	3 579 545 ± 10 Hz	3 582 056,25 ± 5 Hz
Vztah mezi f_H a f_B	$f_B = \frac{455}{2} f_H$	$f_B = \left(\frac{1135}{4}\right) + \left(\frac{1}{625}\right) f_H$	$f_B = \frac{909}{4} f_H$	$f_B = \left(\frac{917}{4}\right) + \left(\frac{1}{625}\right) f_H$	$f_B = 282 f_H$, $f_{ob} = 272 f_H$
Šířka pásma/zdvih rozdílových signálů barev	$f_B + 620' - 1300$ kHz	$f_B + 570' - 1300$ kHz	$f_B + 1066' - 1300$ kHz	$f_B + 600' - 1300$ kHz	$f_B + 620' - 1300$ kHz
Amplituda nosné vlny barev	$\sqrt{(E'_R)^2 + (E'_G)^2}$	$\sqrt{(E'_R)^2 + (E'_G)^2}$			$M_o \left \frac{1 + j,16 F}{1 + j,126 F} \right $; $M_o = 11,5\%$ signálu 02; $F = (f_n/f_H) - (f_{ob}/f_H)$
Trvání synchr. impulsu barev	min. 8 kmitů	10 (±1) kmitů	9 (±1) kmitů		-
Fáze synchr. impulsu barev	180°, vztaženo k $E'_B - E'_y$	+ 135° pro liché řádky v 1. a 2. snímku - 135° pro suché řádky v 1. a 2. snímku + 135° pro sudé řádky v 3. a 4. snímku - 135° pro liché řádky v 3. a 4. snímku		proti E'_y	
Identifikace	-	E'_y - složka synchr. impulsu barev			pro D'_R signál se zdvihem + 350 kHz při max. 540 mV pro D'_B signál se zdvihem - 350 kHz při max. 500 mV

E'_R a D'_B - čárkou jsou označeny signály s korekcí γ